MIHAIL CALMÎCU
SUB SEMNUL HANGERULUI
30
CLUBUL TEMERARILOR

MIHAIL CALMÎCU

SUB SEMNUL HANGERULUI

Volumul 2

Colecția
CLUBUL TEMERARILOR
NR.30

virtual-project.eu

București - 1967
EDITURA TINERETULUI
Redactor responsabil:
IORDANA URECHE
Tehnoredactor:
GABRIELA ILIOPOLOS
Coperta de
IONESCU DUMITRU

•

Căzând aproape secătuită de puteri din pricina foamei și setei, cu care fusese chinuită două zile și două nopți la rând, în brațele lui Codruș, ce sfărâmase ușa beciului, Rada se dezmeticea cu greu. Cele câteva înghițituri de vin băute din plosca lui Dobre, pe care acesta o duse la buzele ei uscate, îi dădură puterea să deschidă ochii și să se dumerească de cele ce se întâmplă în jurul ei. Era așezată într-o căpiță de paie. Alături de ea, în genunchi, frecându-i mâinile reci ca gheața, stătea căpitanul Codrean. Codruș al ei în carne și oase. O privea pierdut, cu un zâmbet vinovat în colțul gurii, neștiind ce să facă. Lângă el, în picioare, stătea Andrieș, zâmbindu-i și el. Fata ridică cu greutate capul, cătă în luminile ochilor celuia îngenuncheat înaintea ei. Murmură:

— Ai venit?

— Precum vezi, Radă. Am venit! Nu mă învinovăți de întârziere…

— Nu te învinovățesc de nimic, Codruș. Dacă ai ști numai ce fericită sunt! De la o vreme, aproape îmi pierdusem nădejdea că te voi mai vedea vreodată. Eram la capătul puterilor. Noroc de întâmplarea asta cu boierii…

— Adevărat. Altminteri ai fi rămas poate îngropată pentru totdeauna, deolaltă cu toată copilăria mea, undeva în adâncul făpturii mele. Rana aceea afurisită de la moalele capului…

Fata se ridică în capul oaselor, îl privi îndurerată, cu buzele tremurânde:

— De la ea se trage toată nenorocirea noastră?

— De la ea, Radă. Numai înfruntarea ce mi-a făcut-o Andrieș în tabără o împrăștiat negurile ce-mi învăluiau mintea.

Rada întoarse capul spre Andrieș, privindu-l nedumerită. Băiețașul tuși fâstâcit, feri privirea, apoi întorcându-se spre ei zise:

— Haideți! Oamenii s-o adunat pentru județul căpcăunilor și ne așteaptă.

•

Judecata fu scurtă. Adus în fața sătenilor, boier Negrilă fu poftit să iscălească, ca din partea sa, o scrisoare întocmită pe loc de pisărul Ignat către Divanul din Ieși, prin care scrisoare boierul îi vestea pe divaniții de acolo că-și împarte de bună voie și nesilit de nimeni, pe din două, averea și bucatele cu sătenii

săi, ce l-au slujit cu supunere și credință. Aflând că în felul acesta i se va cruța viața, boierul iscăli cu negrăită râvnă scrisoarea, întărindu-și iscălitura cu pecetea inelului ce-l purta asupra sa. Cât despre omul veneticului din Ieși, adus și el dinaintea sătenilor, acesta fu osândit, spre învățătură de minte tuturor acelora care vor mai unelti împotriva țării, să fie tras în furci în zorii zilei următoare.

Isprăvind judecata, căpitanul se apropie de boier Negrilă, zicând:

— Boierule, iertându-te pentru scrisoarea către Divan de pedeapsa ce pe drept ți se cuvine, deoarece ea va aduce oamenilor iștia urgisiți de tine o bucurie pe care noi o vom păzi cu strășnicie câte zile am avea de umblat pe fața pământului, am dezlegarea de a-ți cere acum socoteală pentru o anume faptă săvârșită cu șapte ani în urmă față de un băietan cu numele de Codruș, pe care l-ai avut slugă la curtea domniei tale…

— Co… Codruș? făcu ochii mari boierul, dându-se un pas îndărăt. Pe care l-au pușcat arnăuții mei?

— Da, Codruș, băietanul căruia i-ai vrâstat spatele cu harapnicul și ai dat poruncă să-l pușcă arnăuții dumitale când, răzbit de cele îndurate, o fugit de la curte, dând cuvânt Radei, aiestei fete pe care o vezi înaintea dumitale și care ți-o fost slugă, că are să se întoarcă să o ieie de aici și să-ți numere pe spinare toate harapnicele pe care le-ai numărat domnia ta amândurora în toți anii cât ți-au slugărit la curte. Ei bine, băietanul acela n-o putut să se întoarcă la vreme și să se țină de făgăduință. Acum însă s-o întors…

Matahala roti ochii în jur, cătând cu spaimă și nedumerire la cei de față, în vreme ce un murmur, vuind ca apele în vărsare, cuprinse mulțimea.

— Da, s-o întors, boierule. Da’ degeaba îl cauți printre oameni, Codruș sunt eu…

— Tu?! căscă gura boier Negrilă, frecându-se la ochi. Tu, țâncul acela care mi-o șchiopătat harmăsarul?

— Da, fiindcă i s-o smuls din mână la adăpătoare și s-o tot dus. M-am întors acuma ca să-mi împlinesc făgăduința făcută atunci.

— Vrei… vrei să-mi numeri harapnicele? bâigui boierul.

— Mi-ar fi lesne s-o fac. Dar, știindu-te boier de neam și sământă și știind că pedeapsa asta te-ar umili peste măsură în ochii oamenilor, m-am gândit să-ți dau putința de a-ți apăra cinstea așa cum o cere cinul[1] domniei tale. Acuma ești în puterea mea, da-ndată ce vei avea arma în mână nu vei mai fi, rămânând într-a dumitale putere și virtute adevărată. Iar pre cât se pare, nu te poți plânge de ele, cum de altminteri nu te poți plânge nici de faptul ca ai fi mai pricăjit la trup decât mine. Cinstit îți spun, cu ursul nostru din tabără am corajul a mă lua la trântă și a-l înfrunta fără armă, da' cu domnia ta nu m-aș pune…

Un râs străbătu ograda, în care timp oamenii, da' mai ales cei din spate, prinseră a se îmbulzi înainte, spre a putea vedea mai de aproape cele ce vor urma.

Spunând aceste vorbe, căpitanul cel tânăr făcu un semn oamenilor să-i facă locul de trebuință, după care ceru unuia dintre soții săi să-i deie hangerul. Luând arma, o azvârli la picioarele lui Negrilă și trăgând la rându-i oțelul din teacă, spuse:

— Dacă mă vei doborî, boierule, să nu-ți fie teamă de oamenii mei! Ei nu îți vor face nemica, căci cuvântul dat de mine este și al lor într-aceeași măsură. Ei îți vor face de petrecanie la fel cum i-ar face mâine în zori soțului și prietinului dumitale Neghinuță, numai dacă îți vei călca făgăduința făcută în scrisoare. Și acum alege: hangerul ori… harapnicul.

Cu răsuflarea oprită, oamenii erau numai ochi. Nu se clintea nimeni în acea tăcere încordată care se așternuse asupra ogrăzii. Boierul cel mătăhălos stătea și el încremenit locului, cu obrazul încruntat și privirile ațintite asupra armei de la picioarele sale, pironit de sutele de ochi.

„Va lua hangerul?" se întrebă în sinea lui Andrieș, care stătea în rândul din față, în spatele căpitanului. Apoi se uită cu coada ochiului la Rada. „Ian te uită la ea cum îi scapără ochii și cum îi tremură inima pentru omul care stă gata să înfrunte, cu oțelul în mână, matahala asta ce l-ar face fărâmițe cu un singur pumn pe oricare din cei adunați aici", își spuse Andrieș. Biata fată, și cum să nu-i tremure inima dacă după atâta amar de vreme, așteptându-l, îl vede iarăși primejduit de hainul care le înveninase lor tinerețile și fusese gata să-i deie pierzării pe amândoi! „Oare va lua hangerul?" se întrebă iar Andrieș,

[1] Cin – poziție socială înaltă; stare socială. Din slavonă, CINŬ.

întorcând ochii spre boier. Dar acesta nu se clintea. „Inimă de iepure în cojoacă de urs, își spuse băietanul, asta e.”

— Carevasăzică, după cum văz, surâse căpitanul, alegi harapnicul? Frumoasă alegere pentru o cinstită față boierească, nimic de spus! Alta nu-mi rămâne de făcut decât să mă supun alegerii domniei tale…

Și, spunând asta, căpitanul își vârî hangerul în teacă, se răsuci în călcâie și se îndreptă, urmărit de privirile tuturor, spre cerdac.

Inima boierului icni când văzu mâna haiducului desprinzând harapnicul din cui, apoi ciubotele lui, dintr-același saftian roșu ca ale sale, coborând fără grabă treptele scării. Lumina prinse a-i tremura înainte, rărindu-se sub revărsarea amenințătoarei umbre a haiducului, venind asupra lui.

— Mă iartă, boierule, de întârziere, da’ n-o fost din vina mea, zâmbi căpitanul, după care obrazul i se întunecă și un scrâșnet cumplit îi cutremură pe cei din jur. Primește dară!

În aceeași fărâmă de clipită un șuier ascuțit despică văzduhul, urmat de un răget ca de fiară rănită al matahalei. Mâna cu harapnicul se ridică iar, urmând-o un alt șuier ascuțit, apoi un altul…

•

— Te doare, frate Negrilă? îl tot întreba, cu glas plângăreț, boierul cel subțiratic pe prietenul domniei sale întins cât era el de lung și de gros între pernele patului din iatac și gemând a moarte.

— M-o dat gata tartorele, nu mai pot, frate Neghinuță! Mai bine luam hangerul și-i făceam vânt din aiastă lume, da’ nu voiam a-mi umili cinul, bătându-mă în săbii cu un lotru de rând.

— Te înțăleg, frate Negrilă, așa este! Bine-i că ai scăpat cu atâta! Da’ când mă gândesc eu ce mă așteaptă mâne dimineață… Of, Doamne!

— Vrea să te spânzure?

— Vrea.

— Și crezi că te spânzură?

— D’apoi ce alta să crez? Că are să lăcrămeze văzându-mi lacrămile și are să mă ierte? Nu-i el omul!

— Nu-i, e adevărat, gemu matahala din perne, răsucindu-se pe-o coastă. Ia mai udă-mi oblojelile, frate Neghinuță, ca m-o secat la inimă durerea.

— Numaidecât, spuse Neghinuță luând cârpelnițele de pe spinarea prietinului domniei sale și muindu-le în ligheanul cu apă care stătea alături. Făcând asta, el nu uită, de asemenea, să-și scoată legătura petrecută în jurul frunții și s-o înmoaie într-același lighean cu apă, zicând: Ian te uită ce m-au miruit cu ghiuleaua ceea diavolii, de-mi ziceam că îmi zboară căpățâna de pe umere, nu alta! Nici acuma n-o prea simț a me...

— Bine ar fi măcar tot așa să o simți și mâne, frate și prietene Neghinuță, că mai rău îi când n-o simțește omu' de loc, oftă matahala. Iacă-tă, îmi spuneai adineauri că bine e că am scăpat cu atâta, că de domnia ta are să fie mai rău. Da' eu îți spun de la inimă: oare nu-i mai moarte decât moartea adevărată că m-au lăsat lotrii iștia cu averea pe jumătate și cu bucatele ce le am tot pe-atâta? De mă scurtau cu zilele, nu aveam veninul ista la inimă...

— Lasă, lasă, frate Negrilă, că ai să știi domnia ta să ți le întorni toate la loc și încă cu oarecare adăogire, numai să te vezi scăpat de blăstămați.

— Apoi asta om mai vedea noi, e-adevărat! Da' eu îți zic de ce este.

— Ce este nu are să fie, iar dacă am și eu o părere de rău, este aceea că n-am să apuc să mă bucur de bucuria domniei tale.

— Și asta nu se știe, frate Neghinuță, că multe i se mai pot întâmpla omului taman atunci când se așteaptă el mai puțin să i se întâmple... Tocmai de aceea mă întreb înainte și înainte de toate: oare să nu fi ajuns până acum lipcanii mei la Ieși? Și într-al doilea rând: oare să fie atât de nătărăi boierii noștri din Divan încât să deie crezare scrisorii iscălite de mine azi?

— Drept să-ți spun, prietene și frate, din parte-mi nu prea aștept să se întâmple până mâne te miri ce minune de pe urma căreia să mă aleg și eu cu zilele înnădite și inima râzând la multele bucurii ale vieții, și asta fiindcă îmi fac următoarea socoteală: dacă ajungeau lipcanii domniei tale la vreme acolo unde trebuiau să ajungă, nu ajungeam nici noi să ne oblojim acuma rănile, stând aicea sub lăcată și așteptând milostivirea celuia de sus, carele de prea multe câte le are de pus la cale în Divanul neprihănițilOR arhangheli nu totdeauna vede și cele ce ar trebui să vază pe aiastă lume urgisită de lotri. Cât despre boierii noștri din Divanul istlant, de la Ieși, cărora domnia ta pe

nedrept le arunci vorbă de ocară, chiar de n-or fi ei arhangheli fără prihană și atoateștiutori, da’ tot au minte îndestulă ca să priceapă că un frate al lor întru aceleași curate năzuințe nu poate iscăli o asemenea balivearnă, fără ca deasupra capului său să atârne acel iatagan care se cheamă al lui Damoclis. Numai că, din păcate, înțelepciunea asta a lor mie nu îmi va fi de prea mare folos în lumea drepților în care mă voi afla în ceasul când vor primi ei scrisoarea și se vor zgrepțăna la ceafă pentru a o pricepe cum trebuie.

— Nu te prăpădi cu firea, frate Neghinuță, că nemica nu știe omul dinainte! Da’ parcă s-aude ceva… Ian ascultă! sâsâi deodată boier Negrilă.

— De unde să s-auză? ciuli urechea Neghinuță.

— Din cerdac. Ia, ascultă…

•

Dacă Ignat și Neacșu, cei doi haiduci puși de strajă în fața hambarului în care se aflau închiși, legați la mâini și picioare, arnăuții ce se dăduseră vii în lupta pentru luarea conacului ar fi ciulit urechile mai bine, ar fi auzit un anume hârșâit venind dinlăuntrul acelui hambar și fără îndoială, că ar fi intrat numaidecât acolo să vază despre ce este vorba. Dar Ignat și Neacșu nu auziră hârșâitul, și asta fiindcă, osteniți peste măsură, după zbuciumul și încercările zilei, mai ascultau pe deasupra și cântecul venind dinspre cele trei focuri aprinse în mijlocul ogrăzii, în jurul cărora ședeau tolăniți, unii legându-și rănile, alții moțăind la dulcea pălălaie a flăcărilor, soții și tovarășii lor de arme, care-și făcuseră de acum rândul la locurile de strajă din cuprinsul conacului, cum și de la intrarea în sat.

Drag le era codrenilor puși la ușa hambarului acel cântec molcum și tărăgănat, fiindcă deslușeau în el foșnetele codrului și clipocitul izvoarelor, dar poate mai drag decât lor îi era cântecul, la acea oră târzie de noapte, arbănașului Hogea, fiindcă, legat cum era fedeleș printre frații lui ce-și slobozeau fără griji aghioasele, cântarea îi dădea putința să-și încerce legăturile de la mâini de o stinghie care se afla taman în spatele său. Încercându-le el cu multă râvnă și tot trăgând cu urechea la cele ce se întâmplă afară, simți deodată că legăturile au început să slăbească, iară mâinile să se miște mai în voie. Bucurându-l asta din cale-afară, arbănașul Hogea își spori râvna și în curând băgă de seamă că poate aduce mâinile în față, ba chiar și vârî una din

ele în tureatca ciubotei. Mai mult decât atâta nici că râvnea arbănașul Hogea.

Așadar, văzându-se el slobod ca păsările cerului, se răsuci numaidecât pe o coastă și arse un ghiont în partea cea moale a mai-marelui său Hamza, carele, cu spatele întors la el, repezea pe nas, în bună pace și deplină împăcăciune cu soarta, niște hârâituri și șuierături curat ca de balaur. Simțindu-se înghiontit într-acea lature a trupului care-l durea acum mai puțin ca toate, da' mai ales ca partea ceea de sus a lui unde avea cucuiul, mai-marele conteni pe loc cele hârâituri, zicând năpustit:

— Care-i?!

— Psst!... Eu îs, Hogea! Șezi binișor ca să-ți tai legăturile!

— Ha?

— Pss! făcu iar arbănașul, dându-se mai aproape de namilă. Să-ți tai legăturile, zic. Lotrii cântă la focuri și trebuie să ajungem numaidecât în iatacul boierilor ca să-i slobozim de acolo.

— Da' cum? căscă ochii Hamza.

— Știu eu cum, sâsâi arbănașul Hogea, tăind la repezeală frânghiile de la mâinile și picioarele acestuia. Jungher ai?

— Am!

— Scoate-l și ține-l la îndemână! În spatele hambarului sunt două scânduri desprinse. Ieșim pe acolo, după care ne târâm șerpește până în conac. Te ții după mine...

Ieșind din întunecimea hambarului, prin care Hogea dovedise că are cu adevărat ochi de huhurez, cei doi o porniră târâș spre cerdac, oprindu-se la fiecare jumătate de pas și cătând spre focuri. Străjile nu-i puteau vedea, căci în partea asta a ogrăzii nu se afla niciuna, iar întunericul des al unei nopți fără lună le înlesnea de minune treaba pusă la cale. Mai greu fu cățăratul pe treptele cerdacului, căci erau multe și scârțâiau, fapt care îi făcu să piarză multă vreme. Le suiră una câte una, pe amândouă laturele, mai mult târându-se în sus cu ajutorul mâinilor și proptind ușor picioarele în rezemători. Ajungând în capul scării, se pitulară amândoi, trăgând cu urechea la bocănitul ciubotelor haiducului pus de strajă acolo, care se preumbla dintr-o parte în alta a cerdacului. Pândind apropierea acestor pași, arbănașul Hogea înălță capul. Ajungând în dreptul scării, străjerul se întoarse cu spatele spre a-și urma drumul îndărăt, fără însă a bănui că nu va mai apuca să-l facă. Căci, într-aceeași clipă,

arbănașul Hogea era asupra lui, iar jungherul său înfipt adânc între umerii omului. Zăticnindu-i geamătul cu palma, arbănașul îi ținu trupul să cază moale pe podeaua de scânduri, după care se întoarse spre soțul său, slobozind printre dinți:

— Vină!

Pe boieri îi găsiră cu obrazurile pierite, stând printre oblojelile risipite în toate părțile și dârdâind ca de friguri adevărate.

— Tu, Hogea?! Tu, Hamza?!! bâigui stăpânul, văzându-i pe cei doi izbăvitori răsărind în pragul ușii.

— Noi suntem, boierule! prinseră a zâmbi aceștia. Haideți!

— Da' cum?

— Cum să ieșim de aici? Cercară a se dumeri cât mai repede boierii.

— Apoi de-aici îi mai lesne, că dăm mai repede în fundul ogrăzii, grăi Hogea, iar de acolo…

— Cai om găsi noi prin sat, sâsâi Hamza, că am eu oameni unde să-i aflu, iar odată încălecați, pe-aici ni-i drumu'! Niște prostiri[2] ai, boierule?

— Am, vezi în lacra[3] de acolo.

— Ni-s de trebuință, că numai cu ajutorul lor ne-om putea slobozi peste fereastră ca să ajungem în ograda de din dos, iar apoi peste zid, spuse Hamza, deschizând lacra și scoțând din ea câteva fețe mari de așternut.

— Numa' mai repede, oameni buni, ca nu cumva să vină schimbul străjilor, îi zori Neghinuță. Că dacă ne-or prinde neplecați…

— Dacă s-o întâmpla asta, apoi mâne în zori ți-oi ține negreșit tovărășie la ridicarea domniei tale în cin pe o crăcană alăturea, grăi boier Negrilă.

— Bate-te peste gură, frate, nu mai cobi! căscă ochii mari boier Neghinuță.

Între timp, Hamza și Hogea, legând cap la cap trei prostiri lungi, le lăsară în jos pe fereastră și poftiră luminățiile lor să cerce tăria aiestei scări a izbăvirii.

•

La o margine a satului Oșlobeni de lângă târgul Peatra, dinspre cealantă parte de aceea în care se afla falnicul conac al vornicului Lupul-bătrânul, într-o căscioară prizărită, ascunsă

---

[2] Cearșaf, cergă, cuvertură, învelitoare, pătură, velință.

[3] Ladă de lemn ornamentată în care se păstrează hainele.

între gutui, țineau sfat de taină trei boieri moldoveni de vârste diferite. Cel mai tânăr dintre ei, care părea a fi și fruntea acelei adunări, nu avea mai mult de treizeci de ani. Era un bărbat îndesat, cu o țăcălie scurtă, cu niște ochi vioi din cale-afară. Ședea în capul mesei, având în stânga sa un boier nalt și uscățiv, cu obrazul spân, arătând cam de vreo patruzeci și ceva de ani, iar în dreapta un bătrân cu plete albe-colilii, cu fața brăzdată de cute adânci și mustăți lungi, pogorâte spre bărbie.

— Și așa, jupâne Buhuș, se întoarse cel cu țăcălie spre bătrân, cătându-i în ochi cu luare-aminte, zici că oamenii din Peatra sunt gata să sară la primul sămn?

— Sunt, dete din cap bătrânul. Numai că-i auzi: „Da' când, Doamne, vă veți urni odată către Ieși, că nu ne mai rabdă locul de stat?!”

Boierul cel tânăr prinse a zâmbi, arătând două șiraguri de dinți albi, scăpărători, după care spuse:

— Se vede că drag li-i din cale-afară Alexandru Vodă Iliaș, de vreme ce năzuiesc cu atâta nerăbdare să deie ochii cu el!

— Drag li-i, vornice, ca funia celuia săltat în ea, surâse, la rându-i bătrânul. De-or pune mâna pe el, nici cealmaua nu mai rămâne de pe urmă-i! I-o adus sataralele[4] și zaharelele[5] pe bieții oameni în sapă de lemn!

— Asta-i adevărat, jupâne Buhuș, se întunecă la obraz vornicul cel tânăr. Mare pacoste s-o abătut pe capul țării și mare lucru am face să o putem izbăvi de ea! Da' prin părțile Bacăului ce s-aude, hatmane Savin? se întoarse el spre boierul cel uscățiv, cu obrazul spân.

— Oamenii ascut topoarele, dând și ei sămne de nerăbdare, spuse acesta. Am acolo cinci sute de darabani[6] care ar pune mâna pe sânețe la prima strigare. Mă bate gândul, vornice, că în câteva zile ne-am putea urni spre Ieși să stârpim cuibul cela de vipere.

— Prea devreme ar fi, oftă vornicul cel tânăr. Deși graba ne înghiontește din urmă, nu putem să nu ne gândim și la unele amărunte, fără de care am primejdui atât oamenii, cât și

---

[4] Satarale – dare excepțională (în afara dărilor obișnuite) percepută în țările românești.

[5] Zaharele – provizii alimentare pe care țările române erau obligate să le pună la dispoziția oștilor otomane.

[6] Darabani – dorobanți, jandarmi, gardieni.

întreaga muncă făcută până acum. Abia peste vreo două săptămâni ne-am putea încumeta a începe. Și asta numai dacă om găsi banii ce ne sunt de trebuință azi mai mult ca oricând. Că iaca, s-o propus niște neguțători lioveni să ne vândă arme de foc și câteva pușțe grele, fără de care nu putem face nemica. Topcii[7] la mânuitul pușțelor mari avem destui, da' pușțe niciuna.

— Așa este, spuse bătrânul clătinând din cap, fără pușțe nu-i răzbim.

Într-acea clipă ușa se deschise și în odaie intră un țăran voinic, cu două pistoale și un jungher la brâu.

— Ce este, măi Strate? îl întrebă vornicul.

— Boierule, pe drumul dinspre dumbravă au apărut cinci călăreți care vin într-acoace.

— Ce fel de călăreți?

— Călăreți armați, da' nu toți. Trei din ei sunt cu mâinile legate, iară dârlogii cailor îs prinși de oblâncurile primilor doi. Aiștia întreabă prin sat de luminățiile voastre, cică unde ar putea să vă găsească. Dar oamenii se codesc să le deie îndrumare, se tem…

— Adă-i față, spuse vornicul.

Ieșind afară, Strate se duse spre poartă și veni în mijlocul uliței însoțit de un flăcăuaș care abia își trăgea sufletul, căci, se vede treaba, el fusese vestitorul venirii acelor oameni necunoscuți dinspre partea dumbrăvii și străbătuse într-o fugă dosurile ogrăzilor venind până aici. Călăreții veneau la pas – cei legați în față, ceilalți doi în urma lor – întorcând capetele când într-o parte, când în cealantă a uliței. Zărindu-l pe Strate în mijlocul drumului, cei doi ieșiră înainte și strânseră dârlogii. Erau Hâncu și Dudău.

— Măi bade, pe vornicul Lupul îl căutăm noi, prinse a zâmbi primul călăreț, iar după pistoalele tale se arată că aici trebuie să fie…

— Aici îi, zâmbi la rându-i Strate. Da' cine sunteți voi?

— Ia niște oameni cu plocoane pentru luminăția sa vornicul, din partea căpitanului nostru Codrean.

— Ai lui Codrean sunteți?! făcu ochii mari omul.

— Ai lui.

— Da' iștilanți?

---

[7] Topci – tunar, artilerist. Din turcă, TOPÇU.

— Ai lui Ucigă-l Toaca. I-am prins umblând pe pământ cu tot feliul de blăstămăţii, zicând că prea puţine o semănat până acuma mai-marele lor.

Strate şi băietanul pufniră în râs. Cei doi haiduci descălecară, poftindu-i şi pe soţii lor să facă acelaşi lucru.

— Numai uşurel, uşurel să nu vă frângeţi gâturile, că n-om mai ave pe ce pune ştreangul după ceea, îi povăţui cu blândeţe Hâncu, sărindu-le numaidecât într-ajutor. Apoi, întorcându-se spre Strate, spuse: Bade, vi-i lăsăm în pază! Însă băgaţi de samă că-s tare iuţi de picior. Abia de i-am găbjit cu arcanele!

Intrând în casă, haiducii îşi scoaseră cuşmele, zicând:

— Bine v-am găsit, cinstiţi boieri!

Cei trei deteră răspuns la bineţe, după care boierul cel tânăr, cu ţăcălie, întrebă:

— Da' ce vânt vă aduce pe la noi, oameni buni?

— Vânt bun şi vestitor de bine, vornice Lupu! spuse Hâncu. Iaca, băturăm cale lungă tot pe sub nasurile poteraşilor şi prin umbra codrilor până la luminăţiile voastre pentru a vă aduce nişte daruri din partea căpitanului nostru Codrean şi urări de sănătate şi izbândă întru cele ce aveţi de gând a face pentru aiastă necăjită ţară!

— Frumoase urări, şi-i mulţămim din inimă căpitanului vostru pentru ele! dete răspuns vornicul Lupu.

— Cât despre daruri, parte din ele fiind îmblătoare şi cu năravuri urâte, le-am lăsat afară în paza omului dumneavoastră, zâmbi Hâncu.

Boierii cătară cu nedumerire unul la altul. Dudău prinse a zâmbi şi el, lămurindu-i:

— Sunt trei iscoade ale cinstitului boier Negrilă Ioan, din satul Voineştilor, trimise spre uciderea luminăţiilor voastre din porunca lui Alexandru Vodă Iliaş.

Chipurile boierilor se luminară de zâmbet.

— În afară de darurile istea îmblătoare, spuse iar Hâncu, scoţând din desăguţa ce o purta la spate trei pungi doldora de bani şi punându-le pe masă, v-am mai adus şi dintr-altele, tot din partea căpitanului nostru, aiestea venind de-a dreptul din cămănăria lui Alexandru Vodă Iliaş.

Văzându-i pe boieri că fac iar ochi mari, Dudău dădu şi aici lămurirea de cuviinţă:

— Sunt trei sute de galbeni în ele, parte din prețul pus de vodă pe capetele domniilor voastre. Căzând banii iștia în mâinile căpitanului nostru și zicându-și el că din sudoarea norodului o fost adunați, s-o gândit să-i rostuiască cu chibzuiala: trei sute de galbeni să vi-i trimeată dumneavoastră pentru armarea darabanilor, că doară tot pentru norod îi armați, iar două pungi a o sută de galbeni fiecare să le împartă sărăcanilor din câteva sate, lucru pe care l-o și făcut.

— Iacătă și puștele noastre cele grele, vornice, zâmbi bătrânul cu pletele albe-colilii.

— D-apoi ne mai rămân bani și pentru armele de foc ușoare, adăugi boierul cu obrazul spân.

— Și ne-o mai rugat căpitanul să vă spunem că-i gata oricând a vă ajutora cu brațul și fapta dacă s-o arăta nevoie, încheie Hâncu.

Aici, vornicul Lupu se ridică în picioare, veni spre cei doi codreni și, punându-le mâinile pe umere, le grăi astfel:

— Prietini, vă mulțămim din adâncul inimilor noastre atât pentru darurile aduse, cât și pentru tot ce ați făcut pentru noi. Din mare încurcală și din mare năcaz ne-ați scos! De aceea, la întoarcere, să-i spuneți căpitanului și bunului nostru prietin Codrean că-i suntem peste măsură de recunoscători și că în scurtă vreme ne vom urni spre Ieși cu mare silă și înverșunare! De vom avea nevoie de brațele voastre, vă vom înștiința la vreme.

•

Într-o odaie bogată a curților domnești din Ieși, așternută toată cu covoare turcești și cu pereții îmbrăcați în brocart cărămiziu, se plimba cu grăbire de colo-colo pe sub nasul logofătului și sfetnicului său Baptiste Veleli, pufnind a mare necaz și supărare, Alexandru Vodă Iliaș, proaspătul domn al vechilor plaiuri moldovene. Deși zicându-și că stă smirnă, nasul logofătului se cârmea când într-o parte, când într-alta, urmând drumurile prin odaie ale lui vodă și smiorcăind în răstimpuri a obidă și nedreptățire.

Căci iată ce tuna vodă, umblând de colo-colo:

— Dacă într-o lună de zile n-ai să-mi împli cămara, ai să ai a face cu mine, logofete Veleli! Te întreb: de unde plătim noi Porții haraciul[8] de douăsprezece mii de galbeni, hai?

Nasul logofătului smiorcăi iar, pogorând de la înălțimea sa, în vreme ce umerii îi crescură în sus a mare nedumerire și încurcală:

— Să mai aștepte Poarta, că n-o fi foc. Într-o lună, două…

— Află, logofete, că Poarta m-o trimes aici nu ca să aștepte, ci ca să primească la soroc ce i se cuvine. Asta e una. A doua este că la curtea me am trebuință de oameni destoinici care, atunci când se arată nevoia, să știe să-mi scoată parale și din peatră sacă, înțelesu-m-ai? Eu atâta îți spun: să-mi împli cămara la loc, că de nu…

— Da' cum să o împlu, măria ta? se tângui cu năduh omul. Țăranii nu mai vor să plătească birurile. Cum îi văd pe seimenii pe care-i trimet după ele ori pun mâna pe topoare și nu se mai întoarce unul din cei trimeși, ori își leapădă casele și iau calea codrului.

— Să-i facă să plătească! răcni vodă. Să năpustești lefegii prin sate să deie cu sânețăle în ei ca-n câni! Iar pe cei pe care-i prind prin codru să-i tragă în țapă la marginea drumurilor, ca să fie spre învățătură de minte celorlanți!

— Așa oi face, măria ta, numai că…

— Nu vreau să știu nemica! Pentru asta te țiu eu în slujbă, logofete Veleli! Eu una-ți spun: să-mi împli cămara! Acum poți să pleci!

— Am înțăles, măria ta! pocni din călcâie logofătul și sfetnicul, pornind de-a-ndăratelea spre izbăvitoarea ușă. Numai că într-aceeași clipă ușa se deschise mai să-l deie grămadă și în pragul ei apăru un idicliu[9] în fireturi, vestind cu glas de clopot:

— Măria ta, o venit doi boieri și pohtesc să-i primești de-ndată, că-s cu mare grabă!

— Care boieri? pufni furios vodă.

— Luminățiile lor logofătul Neghinuță și logofătul Negrilă Ioan! sună glasul de clopot al idicliului.

— Spune-le să intre! se domoli glasul stăpânului. Iară domnia ta, se burzului același glas către cel cu nerăbdarea de a închide

[8] Haraci – tribut anual pe care țările vasale îl plăteau Imperiului Otoman. Tribut, dare. Una dintre cele patru rate în care se achitau dările. Din turcă, HARAÇ.

[9] Idicliu – servitor intern al palatului domnesc. Din turcă, YEDEKLI.

ușa de partea cealantă, mai rămâi, că poate s-o arăta nevoia a te avea la îndemână.

Călcâiele pocniră iar, în vreme ce nasul, cârmit către ușă, al logofătului și sfetnicului se înălță întru așteptare și mult nedorită zăbavă în cușca aistui lup cu fulgere în căutătură.

Așteptarea însă fu din cale-afară de scurtă, căci peste o clipă ușa se deschise și în fața ochilor lui vodă și ai nedreptățitului său sfetnic apărură două vedenii ciudate. Privindu-le, nu știai la ce anume să te uiți mai întâi: la cucuiul din frunte, cât ditai nuca, al primului, la vânătăile prelungi de pe obrazul celui de al doilea, sau la straiele zdrențuite și murdare ale amândurora? Că ne-știindu-i, te puteai gândi că sunt orice și în ruptul capului nu ți-ar fi trecut prin minte că-s sămânță de boieri, da’ mai cu seamă că-s în naltele cinuri de logofeți ai domniei.

Intrând așadar pe ușă, cele două arătări slobozіră numaidecât într-un singur glas:

— Să trăiești, măria ta!

— Da’ ce-i cu voi, oameni buni, ce-ați pățit? sări vodă crucindu-se și privindu-i din toate laturele.

— Mă... măria ta, gângăvi cel cu cucuiul, mare be... belea s-o abătut pe capetele noastre. Iaca, venim de la conacul domniei sale, unde m-ai trimes cu o anume po... poruncă...

— Și?! strigă vodă, prinzând a clipi mărunt din ochi.

— Și ne-o călcat niște lotri... bâlbâi cel cu vânătăile.

— Care lotri?

— Codrean cu o urdie întreagă. Ne-am bătut noi pe viață și pe moarte, da’ până la urmă tot ne-o răzbit urdia...

— Și?! clipi iarăși din ochi măria sa.

— Și ne-o prădat, ne-o schingiuit...

— Da’ nu cumva... făcu vodă, rotunjind dintr-o dată ochii cu căutătură de lup, nu cumva galbenii luați de la cămănărie pentru prinderea boierilor pricinași...

— Tot în mâinile lui Co... Codrean o încăput, bâigui cel cu cucuiul.

— Nătărăilor! Am să vă spânzur pe amândoi! tună vodă.

Ajungându-le se vede la înțelegere tâlcul acestui tunet și socotind că o asemenea răsplată după cele îndurate de ei nu le-ar fi dat-o nici măcar lotrul cel tânăr cu inimă de piatră și braț neiertător, boierii se surpară deolaltă la picioarele măriei sale, strigând:

— Mă... măria ta! Nu ne nedreptăţi într-atâta! Ian te uită. Ce-o făcut din noi tâlharii! Abia de-am scăpat cu sufletele!

Oprindu-se pentru o clipă din mânioasa lui preumblare de colo-colo şi băgând de samă că într-adevăr cu atâta au mai scăpat cei doi, vodă se mai domoli întrucâtva, zicând:

— Şi unde se ascund lotrii ceia care v-o prădat?

— În codrul Bârnovei, măria ta! deteră glas boierii.

— Şi-s mulţi?

— Mulţi, nici vorbă!

— Ajunge să trimetem câteva potere?

— Mai bine seimeni din ceia iuţi de picior să-i împresoare în codru, vorbi cel cu vânătăile.

Vodă stătu câteva clipe pe gânduri, apoi se întoarse spre sfetnicul său de taină, zicând:

— Cheamă-l pe Lazăr, căpitanul de seimeni hătmăneşti!

•

Fuga celor doi boieri îl hotărî pe Codrean să-şi mute neîntârziat tabăra din codrii Bârnovei undeva mai aproape de Peatra. Făcând asta, îşi punea în primul rând oamenii la adăpost de răzbunarea, ce nu putea să întârzie prea mult, a lui Alexandru Vodă Iliaş, şi, într-al doilea rând, se apropia nemijlocit de tabăra lui Vasile Lupul, pentru a putea sări oricând în ajutorul boierilor răsculaţi. Până acum se alesese cu necazul de a nu-şi fi dus până la capăt răzbunarea împotriva fostului său stăpân şi cu marea bucurie de a o avea pe Rada alături. În straie de codrean, cu hangerul şi pistoalele la şold, fata arăta acum ca oricare dintre ei; trădând-o poate doar frăgezimea obrazului şi căutătura ochilor ei albaştri. În dimineaţa zilei hotărâte plecării lor la Peatra tabăra arăta ca un adevărat furnicar. Oamenii alergau de colo-colo, adunând în desagi boclucurile, puindu-şi armele, ori strângând chingile cailor rânduiţi în mijlocul poienei. Când totul fu gata, căpitanul încalecă şi îşi îndemnă harmăsarul spre fruntea rândului. Ajuns aici, se răsuci în şa, întrebând:

— Toţi îs în scări?

— Toţi, căpitane, în afară de Ignat şi Neacşu, care-s de strajă în drum, răspunse Ifrim, ajutorul său, care încheia rândul împreună cu Rada şi Dobre.

— Aţi dat strigare să vină în tabără?

— Am dat, da’ s-au întors numai străjerii dinspre poiana Ielelor şi cei dinspre Râpă. Iştilanţi doi or fi pe drum, că-i mai

depărtișor până acolo. Le-am luat caii și calabalâcul și i-om culege din marș.

— Bine, să pornim dară, spuse căpitanul dând pinteni fugarului.

Andrieș călărea în spatele căpitanului, avându-i ceva mai în urmă, de o parte și alta, pe Gâtlan și pe Hâncu. Deși ațipise numai spre ziuă, nu se simțea ostenit, înviorându-l pesemne răcoarea acelei dimineți și a burniței mărunte care începuse să cearnă din sita cenușie a cerului. Lăsaseră acum în urmă potica, cotind pe drumeagul ce-l adusese pe Andrieș în tabără în noaptea ceea de pomină și spaimă. Ieșind tot șiragul în drum, căpitanul se răsuci iarăși în șa, strigând către Ifrim:

— S-o alăturat Ignat și Neacșu?

— Nu, căpitane! dete răspuns Ifrim, ridicând din umere. Or fi apucat-o pe altă potica spre tabără…

— Trimite un om să-i aducă! strigă căpitanul.

Dar într-aceeași clipă harmăsarul de sub el prinse a fornăi năprasnic și a da înapoi, tremurând din tot trupul și cu ochii țintă spre o anume tufă din stânga drumului. Gătind într-acolo, căpitanul simți un fior rece străbătându-i șira spinării: de sub tufă ieșeau la iveală ciubotele unui om întins pe spate. Dintr-o fulgerare de gând își dădu seama de cele ce se întâmplaseră aici. Răcni:

— Suntem împresurați! Puneți mâna pe arme!

În clipa următoare însă tufișurile se mișcară, iar din rămuroasele frunzare ale stejarilor de deasupra lor trosniră puzderii de flinte, prăvălind la pământ vreo zece călăreți. În nechezatul sălbatic al cailor ridicați în două picioare, cei rămași în scări traseră hangerele, răsucindu-se spre tufărișuri, din care, cu iataganele în mână, dând cumplită strigare de năvală, apărură seimenii căpitanului Lazăr. Înainte însă ca aceștia să-i pălească pe călăreți, din crengile stejarilor se surpară asupra lor alții, trăgându-i pe cei mai mulți din șei și lovindu-i cu jungherele, ori prăvălindu-se ei, loviți de aceștia.

Tras și el la pământ de doi oameni ai domniei, dar slobozindu-le pe loc sufletele cu hangerul pe care și-l scosese fulgerător din teacă, Codruș sări în picioare, cu ochii scăpărând. Alături, la picioarele sale, zăcea Gâtlan, cu țeasta sfărâmată de un plumb, iar ceva mai încolo, ridicați în scări și rotindu-și fugarii în loc, se băteau de-a-ncălare doi oameni ai săi: Hâncu și Andrieș, dintre

puținii rămași în șa. Într-acolo se năpusti căpitanul. Hangerul lui Andrieș, al cărui obraz nu l-ai fi recunoscut acuma pentru nimic în lume, îi și ajunsese pe câțiva seimeni dintre cei care scăpaseră din fața oțelului lui Hâncu, azvârlindu-i în țarină. Zărindu-l pe Codruș descălecat lângă el, răcni ca apucat, săltând un picior din scară:

— Încalecă, căpitane!

— Nu descăleca, Andrieș! strigă acesta, văzând vreo cinci seimeni apărând în spatele celor doi. Păzea!

Andrieș și Hâncu se răsuciră într-acolo, dar în aceeași clipă două arcane le încolăciră grumazurile, trântindu-i la pământ. Dintr-o săritură căpitanul fu lângă ei, doborându-l pe unul dintre năvălitori, dar în clipa următoare își simți și el brațele încolăcite de o funie și căzu cu fața înainte, scăpând arma din mână.

În coada rândului, singurii oameni rămași în șei erau Rada, Dobre și Dudău, în oțelele cărora își aflaseră până acum ceasul de pe urmă șase oșteni ai căpitanului Lazăr. Fiind în margine și neputând fi cuprinși din toate părțile, cei trei veneau de-a-ndărătelea, apărându-se cu înverșunare de bulucul pedestrașilor cu iataganele scoase, ce înaintau asupra-le.

Nici obrazul Radei nu l-ai fi recunoscut pentru nimic în lume. Cu ochii scăpărători, cu hangerul în mână, părea o întruchipare a mâniei și a răzbunării. Dacă nu era Dobre lângă ea ca să-i ție în loc cu stânga dârlogii, fără de îndoială că s-ar fi năpustit asupra bulucului de iatagane, ca să-și croiască drum până în partea cealaltă, unde se afla căpitanul și Andrieș. Da' fiind oștean vârstnic, încercat în de toate, și dându-și seama că nici măcar printr-o minune n-ar putea răzbi ei până la cei din față, Dobre se întoarse spre fată, răcnind:

— Căpitanu-i legat... N-or să-l omoare. Au poruncă se vede... Legat îi și Andrieș, legat îi și Hâncu... Să fugim, Radă, că numai așa le-om putea fi mai târziu de folos! Altminteri ne prăpădim fără rost, nelăsându-le nicio nădejde de scăpare.

— Nu-i las nici moartă! strigă fata, scăpărând ochii spre ei și cercând a da pinteni înainte.

— Ascultă ce-ți spun! strigă haiducul cu tâmplele cărunte, ținându-i în loc fugarul. Pentru binele lor și al celor prinși trebuie să fugim, înțălegi?!

— Nu pot! gâfâi fata, cercând a-și slobozi harmăsarul din strânsoare.

— Trebuie, m-auzi!? mai strigă Dobre, răsucind amândoi caii în loc și lovind peste crupă, cu latul hangerului, fugarul Radei, îl puse în galop, urmându-l numaidecât îndeaproape. După care întoarse capul, răcnind îndărăt:

— Dudău, vină! Nu-ți pune capul de pomană!

Cel strigat șovăi câteva clipe, apoi, zvârlindu-și deodată calul în două picioare și pocnind cu oțelul o țeastă ce-i răsărise mai la îndemână, se răsuci în loc, năpustindu-se pe urmele celor doi.

•

După ce află de la Negrilă locul unde uneltesc cei trei boieri cu răzmerița, Alexandru Vodă mai dete o poruncă repezită la scurtă vreme printr-un gonaci pârcălabului Manole al Romanului: să încalece numaidecât împreună cu cei două mii de lefegii ai săi și să cază asupra Petrei și a satului Oșlobeni, unde cei trei boieri își adunau și armau oamenii. Fără îndoială că Alexandru Vodă n-ar fi dat această poruncă dacă ar fi știut că dumnealui pârcălabul Manole al Romanului nu-l prea avea la inimă dimpreună cu toți divaniții săi încă din prima lui domnie în țară și că hatmanul Săvin, pe care-l scosese el din hătmănie și îl lăsase pribeag prin țara Moldovei, era prieten și văr bun dinspre tată cu dumnealui Manole, pârcălab al Romanului. Așadar, primind porunca de la Ieși de a purcede cu două mii de lefegii spre Peatra și văzând în cine anume îi cere vodă să lovească, pârcălabul Manole se arătă din cale-afară de inimos în a o îndeplini întocmai, întorcând pe loc vorbă aducătorului că așa va face și că în două-trei zile măria sa va primi de la el înștiințare că uneltitorii au fost prinși, iară armia lor de opincari hăcuită și pusă pe fugă. Iar ca aducătorul poruncii să fie pe deplin încredințat de asta, pârcălabul Manole nu-l lăsă să facă cale întoarsă spre Ieși înainte de a-l vedea pe el, pârcălabul Manole, încălecat și în arme în fruntea celor două mii de călăreți ai săi pornind năpristan spre Peatra.

Ieșind însă din Roman și zicându-și că porunca a și fost îndeplinită în bună parte, că doară pe drumul Petrei se afla și nu pe altul, pârcălabul Manole își mai domoli fugarul, dând semn de descălecare și scurt popas oamenilor. De aici, de la acest scurt popas, porni cu mare repeziciune înaintea sa și a călăreților dumisale o anume carte de taină către un anume hatman Săvin, în care carte acesta era poftit să orânduiască primirea de cuviință unui vechi prieten și văr al său dinspre tată și o tot atât

de bună primire celor două mii de soți ai domniei sale, care după atâta drum și osteneală s-or bucura nespus să ciocnească cu el și prietenii lui o bărdăcuță de razachie întru sănătatea tuturor celora ce-s de-un gând și de-o năzuință cu ei, cum și un alt rând de bărdace întru dar-ar boala în coastele celora pe care îi știu ei cu toții.

Cam pe la jumătatea drumului între Roman și Peatra, răspunsul veni pe un fugar numai spume, vestind că bărdacele au și fost pregătite și că își așteaptă oaspeții.

•

Din cale-afară de frumoasă și senină îi păru dimineața asta lui Alexandru Vodă Iliaș, și nu atât din pricina soarelui care, la drept vorbind, își arăta cam cu zgârcenie chipul de după o pâclă subțire de nori, cât din pricina veștilor ușurătoare de suflet și dătătoare de negrăită bucurie inimii cu care îl ridicase din așternut logofătul și sfetnicul său Baptiste Veleli.

Prima veste era aceea cu nemaipomenita faptă de arme a căpitanului Lazăr, care căpitan, bătându-se cu o hoardă de lotri, îi căsăpise pe toți, aducându-l teafăr și nevătămat pe vestitul căpitan al lor Codrean, cel ce-i pricinuise atâta pagubă în bani și îi stricase toate socotelile cu prinderea celor trei boieri cu răzmerița, cum și pe încă doi dintre cei mai primejdioși uneltitori și tovarăși ai săi. Cea de a doua veste era cum că pârcălabul Romanului, primindu-i porunca, sărise pe loc, cu negrăită râvnă, în scări și se dusese val-vălătuc cu cei două mii de lefegii ai săi la Peatra pentru a izbi armia opincarilor adunată acolo și a-i aduce în lănțuguri pe căpeteniile ei. Așadar, primind asemenea vești, nici că se putea să nu-i pară măriei sale atât de frumoasă și de senină dimineața acestei zile, chiar împâclită de nori cum era ea.

Numai că întâlnirea dintre dumnealui pârcălab Manole al Romanului și Săvin hatmanul, prietenul și vărul domniei sale dinspre tată, se petrecu cu totul într-alt chip decât acela în care se aștepta Alexandru Vodă. Întâmpinat încă pe cale, la câteva vrâste depărtare de Peatra, de vreo zece călăreți armați, cu steag alb în frunte, pârcălabul și oamenii săi fură poftiți a lăsa șleaul mare și a urma un drumeag lăturalnic, șerpuind printre munți, care-i scoase în scurtă vreme într-o vale adâncă, presărată cu corturi și mișunând de oștime. Aici, într-un cort mai măricel și mai arătos ca celelalte, pârcălabul îl găsi pe hatman

șezând la o masă dimpreună cu vornicul Lupu și bătrânul boier Buhuș, înconjurați de căpetenii în straie și arme de bătălie. Dând ochii cu al său prietin și văr, hatmanul sări bucuros întru întâmpinarea lui, cuprinzându-l în brațe, după care se întoarse râzător spre ai săi soți și căpitani, zicând:

— Iacătă-l pe vestitul pârcălab al Romanului, bunul meu prietin și văr despre care vă spuneam. Datorită domniei sale câștigăm prima noastră bătălie fără a o începe.

La care pârcălabul, răsucind în sus unul din capetele hălăciugii sale de mustață și clipind dintr-un ochi, spuse:

— Ba eu aș zice să o începem, că mai câștigați ați fi și dumneavoastră după atâta fărâmițare de capete și noi după atâta iureș asupră-vă prin colbul nostru moldovenesc.

Înțelegând cam despre ce fel de bătălie aduce vorba pârcălabul, vornicul Lupu prinse a zâmbi și el, mângâindu-și țăcălia, și spuse, arătând spre un polobocel cu caneaua pusă, ce se afla într-unul din unghere:

— Apoi balimezurile[10] sunt gata a începe aiastă vărsare de sânge, zicându-ne că-i mai bună ca cealaltă atât pentru noi, cât și pentru întreaga Moldovă.

Mesenii râseră, după care pârcălabul Manole întrebă:

— Când vă urniți spre Ieși?

— Deseară ne urnim de aici până la apa Siretului, unde vom face un scurt popas, pentru a da răgaz darabanilor din părțile Bacăului și celor vasluieni, ce se vor afla sub poruncile lui Săvin și Buhuș, să se apropie de cetatea de scaun. De acolo ne-om porni spre Ieși, cu socoteala de a păli orașul vinerea, la răsăritul soarelui.

•

Cu picioarele încțepenite în butuci, cu cătușe în mâini și cumplită răbegeală în oase din pricina umezelii și frigului ce le iscau pietrele și întunecimea din jur, Codruș ședea cu ochii pironiți asupra crâmpeiului de cer zăbrelit ce se ivea în peretele din față, pradă remușcărilor și unor gânduri mai chinuitoare decât chinurile ce-i încercau trupul.

Dar iată că Andrieș, care zăcea alături de el, s-a mișcat, a întors capul.

— Ce zi o fi astăzi, căpitane?

— Miercurea, Andrieș, după socoteala mea.

---

[10] Balimez – tun de calibru mare, bombardă. Din turcă, BALYEMEZ.

— Azi ne-or duce la osândă?

— Azi… ca-i zi de târg. Frică-ți-i?

— Olecuță, căpitane, da’ mai mult mi-e scârbă…

— De ce anume ți-e scârbă?

— De moartea asta câinească. Nu de o moarte ca asta credeam eu c-o să mor.

— Moartea-i una, Andrieș, în orice chip s-ar arăta ea.

— O fi ea una, da’ nu în chip de funie mi-am dorit-o eu, căpitane.

— Nici eu, Andrieș.

Aici împietrirea de pe obrazul lui Hâncu care se afla lângă ei pieri, luându-i locul acea căutătură șăgalnică dintotdeauna, descrețitoare de frunți. Grăi:

— Apoi și moartea asta în chip de funie își are frumusețile ei, oameni buni, că-i cucoană mare. Se cade să fim mândri de ea, că dacă te gândești, numai măria sa vodă, capegiii cei de la Stambul și osândiții la moarte au drept la alai.

— Ni se va rândui alaiul? întrebă Andrieș.

— Ba bine că nu. Și încă ce alai! Cu sârmaci[11] și trâmbițași, cu armășei[12] și popi… D-apoi cât norod are să fie! Așa o cinste…

— Aibe de ea parte, Hâncule, cei care ar trebui să aibe, spuse căpitanul, după care urmă: Da’ hai mai bine să nu ne gândim la moarte, că are ea grijă de a se gândi la noi și de a nu lăsa să treacă sorocul nimănuia pe lumea asta…

În clipa aceea se auzi însă hârșâit de zăvoare trase, larmă de glasuri, după care ușa scârțâi prelung, deschizându-se, și în pragul ei apăru un bărbat gros, în anteriu și cealma, cu iatagan scurt în sileaf, însoțit de câțiva armășei oacheși, în straie și arme de sărbătoare.

— Aista-i vel-armașu’, șopti Hâncu, cătând la cel intrat. O venit să orânduiască alaiul.

Oprindu-se în fața osândiților, bărbatul cel gros spuse:

---

[11] Sârmaci – surlaș, suflător în surle.

[12] Armaș – în evul mediu, în Țara Românească și Moldova – dregător domnesc, însărcinat cu paza temnițelor, cu aplicarea pedepselor corporale și cu aducerea la îndeplinire a pedepselor capitale.
Armășelul – slujbaș al armașului.

— Ei, Codrene, ți s-a plinit veleatul! Din porunca măriei sale vei fi tras azi în furci dimpreună cu soții tăi, la rohatcă[13], în văzul întregului norod.

•

Cu o zi înainte de cele întâmplate mai sus, când soarele nici n-apucase a-și ridica obrazul deasupra luncii Siretului la un vad de apă tulbure, ceva mai sus de Sagna, se arătară șiraguri nesfârșite de călăreți venind la pas, cu steaguri în frunte și care șiraguri, rupându-se apoi în pâlcuri, prinseră a trece apa de partea astălantă a luncii, descălecând acolo. Printre primii trecuți se aflau vornicul Vasile Lupu și pârcălabul Manole al Romanului, înconjurați de câțiva căpitani, cum și de mai mulți oameni de legătură. Trecând dârlogii în mâna unuia din oamenii săi, vornicul Lupu se întoarse spre căpitani, zicând:

— Duceți-vă la sutași[14] și dați poruncă să deschinge toți și să înalțe corturile. Om rămâne aici o zi pentru a da răgaz pedestrimii să ne-o ieie înainte, ca la rându-i să aibă vreme de hodină în ajunul împresurării orașului.

Dintr-o dată însă, auzind niște strigăte și îndemnuri venind dinspre partea apei și întorcând capetele într-acolo, zăriră un pâlc mare de călăreți străini armați, coborând cu repeziciune malul opus și dând năvala spre vad.

— Da' cine-or fi aiștia? se miră vornicul, cătând cu luare-aminte la acei călăreți ce veneau năpustit prin apă, în horbotă de stropi și chiuind cu străşnicie.

— Cine să-i știe! ridică din umere pârcălabul. Om vedea îndată.

Ieșind cât ai bate din palme în partea astălantă a Șiretului, călăreții întoarseră spre răchitiș și, zărindu-i pe cei doi oșteni în straie mai osebite, strânseră dârlogii, îngropându-și caii până la chișițe în nisipiștea malului.

— Cine sunteți voi? întrebă vornicul, venind în întâmpinarea lor.

— Oameni de strânsură pentru armia boierilor cu răzmerița, răspunse călărețul din frunte, al cărui glas și a cărui înfățișare îi făcură pe cei doi să se uite cu oarecare nedumerire unul la altul. Pe vornicul Vasile Lupul îl căutăm noi, adăugă călărețul, că

---

[13] Rohatcă – Regionalism. Loc de intrare în oraș, unde se încasau taxele pentru mărfurile care se aduceau spre vânzare; barieră. Din ucraineană, ROHATKA.

[14] Sutaș – comandant peste o sută de ostași; centurion.

neaflându-l nici la Oșlobeni, nici în tabăra de lângă Peatra am fost îndrumați într-acoace.

— Eu sunt, răspunse vornicul.

Făcând cu mâna celorlanți semn de descălecare, călărețul cel oacheș, cu plete de fată, sări la rându-i din șa, înaintând numaidecât spre cei doi boieri și spunând pe nerăsuflate:

— Luminăția ta, vrem a ști înainte de toate când socotiți a lovi Ieșii?

Cătând iarăși cu nedumerire la al său soț, vornicul zăbovi cu răspunsul, întrebând la rându-i:

— Da’ ce grabă aveți și de ce vreți să știți asta?

— Graba ni-i într-adevăr mare, luminăția ta, fiindcă al nostru căpitan Codrean, pe care îl cunoști de asemeni, se află în primejdie de moarte, iară singura nădejde de scăpare a lui și a încă doi oameni ai noștri stă tocmai în graba cu care veți izbi deolaltă cu noi cetatea de scaun.

La aceste cuvinte, vornicul Lupu tresări, apoi, la rându-i, întrebă pe nerăsuflate:

— Da’ unde-i Codrean?

— La închisoarea domnească din Ieși!

— Când o căzut în mâinile tâlharului?

— Săptămâna trecută, în lupta care s-o dat cu seimenii în codrii Bârnovei. Tocmai ridicasem tabăra pentru a veni la Peatra cu gândul de a ne așeza în preajma voastră și de a ne alătura vouă la nevoie, da’ am fost loviți de seimeni, scăpând trei oameni cu viață, în afara celor trei luați de vii, din patruzeci câți am fost.

— Da’ flăcăii iștia de unde-s?

— De prin sate. Ar fi venit mai mulți, da’ n-am avut cu ce-i arma… Le-am împărțit toate armele ce le aveam în ascunzătoarea de lângă tabără.

— Le ești căpităniță?

— Acum le sunt.

Aici vornicul se întoarse cu mare grabă spre dumnealui pârcălab Manole și spre ceilanți căpitani, zicând:

— Ce-i de făcut, căpitani ai mei?

Pârcălabul Manole stătu o clipă pe gânduri, după care spuse:

— După cum văd, graba aiestei copile și a oamenilor ei se arată a fi întru totul îndreptățită. Fiind mâine miercurea și zi de

târg, când se fac osândele, Codrean și oamenii lui vor fi trași în furci la rohatca de la Podul Roș, în văzul tuturora.

— Așa e, deteră din cap căpitanii.

— Carevasăzică din parte-ne nu mai poate fi vorbă de zăbavă, zise vornicul. În loc de vinerea, cum am hotărât, trebuie să pălim orașul mâine în zorii zilei, înainte de a avea loc osânda!

•

Tot atât de senină îi păru măriei sale Alexandru Vodă și dimineața în care primi mult așteptata veste din partea pârcălabului Manole al Romanului cum că, găbjindu-i pe uneltitori și dând cumplită bătălie cu armia lor de strânsură la Peatra, i-o înșfăcat pe tustrei de gulere și îi aduce teferi și nevătămați la Ieși spre judecata măriei sale, rugându-l totodată să-i orânduiască, ca unui învingător ce este, primirea de cuviință în cetatea de scaun a Moldovei. Cetind scrisoarea și nemaiîncăpându-l pielea de bucurie pentru acea izbândă de pomină asupra vrăjmașilor și uneltitorilor de la Peatra, Alexandru Vodă se gândi numaidecât că primul lucru ce-l are de făcut este de a-și împărtăși bucuria boierilor și oamenilor săi de credință, adunându-i la o petrecere cum nu s-a mai pomenit la curte din ziua primei sale descălecări în țară. Prilejul de a mai uita de multele năcazuri ce le aduce ocârmuirea unei atât de ticăloase țări, cu un norod atât de bicisnic și de neastâmpărat, înveseli inimile boierilor și oamenilor de credință încă cu mult înainte de a duce ei primul pocal la gură, da’ odată ducându-l, veselia asta prinse a se înteți asemeni unei ape în revărsare, sporind-o fără de îndoială faptul că nu despre apă era vorba acolo. Mai veseli decât toți, la capătul celor două zile de zaiafet ținut în lanț, se arătau a fi logofețiile lor Negrilă și Neghinuță, și asta fiindcă temeiul veseliei lor era, de bună seamă, mai întemeiat ca al tuturora. Pătimind ei cele ce-au pătimit de pe urma lotrului celui tânăr, cum și văzându-l de pe acuma legănându-se ușurel, cam peste vreo două ceasuri, în bătaia vântului, spre bucuria pământului, nici că se putea să nu le pară vinul mai dulce și viața mai frumoasă ca nimănui altuia.

Despre asta și aducea vorba dumnealui Negrilă, sorbind din pocal și grăind cam așa celora care mai aveau urechi să-l asculte și minte să-l înțeleagă:

— Auziți tâlharul! Să-mi împartă el mie averea și bucatele pe din două cu rufoșii, de parcă el le-o muncit!

— He, he, he! râse comisul Chirilă, o butie de om ce ședea de partea cealantă a mesei, numai să fi văzut, logofete obrazurile noastre când ți-am cetit scrisoarea în Divan! Credeam, la început, că ai căpchiat de-a bine, da’ după aceea am prins a ne dumeri că nu se poate să fi făcut tu asta, că doară te știam dintotdeauna om întreg și nestricat la minte. Dumerindu-ne noi mai bine, până la urmă pe bună dreptate ne-am zis că nevoit ai făcut-o…

— Apoi cum altminterea, dacă deasupra capului meu atârna acel iatagan al lui Da… Damochis… Cum spuneai că-l cheamă pe cel cu iataganul, frate și prietene Neghinuță?

— Damoclis ziceam, frate Negrilă, oftă a cumplită aducere-aminte fratele și prietenul Neghinuță, carele ședea râzător în stânga măriei sale.

Când veselia se încinse până la roșu-n obraji și până la scapărul fără de astâmpăr al ochilor, măria sa vodă întoarse capul spre umărul său drept, alăturea de care ședea, ferindu-se cu grijă de a-l atinge, logofătul și sfetnicul său de taină Baptiste Veleli, spunându-i:

— Ia zi, logofete Veleli, s-o fi pornit către rohatcă alaiul cu osândiții?

— S-o pornit, măria ta, dete din cap logofătul și sfetnicul. De acum un ceas m-o înștiințat vel-armașul că-l pornește. Trebuie să fi ajuns pe la jumătatea drumului, că merg încet, deh! Ca la osândă, ca să-i vază pe făptași tot norodul.

— Apoi să-i vază, că ai lui sunt tâlharii iștia!

Dar taman în clipa aceea urechile sale ca și ale celorlanți meseni deslușiră un bubuit îndepărtat, semănând a glas de balimez. Ochii tuturora se întoarseră spre vodă, iară gurile tot într-acolo prinseră a se deschide și ele.

— Ce-o fost asta? îngână comisul Chirilă.

Cum răspunsul zăbovea să vină, veniră în schimb alte două tunete îndepărtate, cam de aceeași tărie cu primul. De data asta însă picioarele boierilor, ca și ale lui vodă, deși muiete îndestul de pocalele băute, deteră dovadă de mare sprinteneală și nerăbdare, repezindu-i în sus de pe scaune.

— Ha? făcu vodă, cătând cu luare-aminte la slăvitele bărbi și obrazuri.

— Carnaxi[15]! sloboziră acestea, răsucindu-se toate către ferestrele nalte ale odăii, prin care năvăleau primele raze ale unui soare negrăit de vesel și de strălucitor.

Dar tocmai în clipa aceea ușa se deschise și în pragul ei apăru obrazul tot atât de vesel și de strălucitor al viteazului căpitan Lazăr, mai-mare peste toate cetele de seimeni și joimiri[16] de la curtea domnească, destrămând cât ai bate din palme acea încremenire a spaimei și nedumeririi. Căci iată ce grăi viteazul oștean, încremenind înaintea lui vodă:

— Măria ta, s-au înfățișat la curte trei călăreți din partea pârcălabului nostru Manole spre a-ți ura multă sănătate și bucurie și a te vesti că dumnealui pârcălabul și ai săi oșteni se află la porțile Ieșilor. Deocamdată nu vor a intra în cetate până nu și-or scutura colbul de pe ciubote și straie, după care treabă or veni cu alai într-a-coace ca să ți se închine și să ți-i aducă, teferi și nevătămați, pe cei trei boieri cu răzmerița.

Auzind una ca asta, slăvitele bărbi sloboziră un răsuflu de adâncă ușurare, și numai măria sa vodă, nevenindu-și încă bine într-ale sale după spaima trasă, întrebă cu oarecare codeală pe râzătorul căpitan, încremenit înainte-i:

— Da’ tunetele istea cine le sloboade oare?

— Le-or fi slobozind panțârii[17] căpitanului Bârnea, de la porțile cetății, din puștele cele grele, în cinstea oaspeților și a izbânzii lor asupra vrăjmașului…

•

Cam cu un ceas înainte de a trosni balimezurile căpitanului Bârnea de la porțile cetății, căci cu adevărat ale lui erau acele balimezuri, în dreptul orașului de scaun, pe apa Bahluiului se petrecuseră următoarele. Ajungându-i din urmă pe sprintenii pedestrași ai hatmanului Săvin și ai lui Buhuș bătrânul și dându-le binețe, vornicul Lupu, după ce dete poruncă de descălecare și scurt răgaz oamenilor, îi pofti pe dumnealor ca și pe toți căpitanii oastei la sfat pentru a pune la cale cele ce aveau de făcut. Chibzuind ei cum și în ce fel ar putea lua mai lesne orașul

---

[15] Carnaxi – interjecție care exprimă ciudă, supărare, spaimă. Din turcă, KARNAKSI.

[16] Joimir – soldat de origine polonă, angajat cu leafă în armata Moldovei; mercenar polonez. Din poloneză, ŽOLNIERS.

[17] Panțâr - (în sec. 18-19 în Moldova) – corp de oaste alcătuit din lefegii pământeni, scutiți mai târziu de bir, dar lipsiți de leafă; era însărcinat cu paza granițelor, cu transmiterea știrilor, aducerea la îndeplinire a unor porunci și hotărâri ale autorităților; lefegiu care făcea parte din acest corp.

fără prea multă vărsare de sânge, că oaste domnească se afla destulă în el, hotărâră, înainte de toate, pentru a nu o stârni prea din vreme pe aceasta din urmă, să repeadă îndată înștiințarea, ca venind din partea pârcălabului Manole, cu privire la alaiul de intrare în cetate al vrednicului slujitor domnesc, după care treabă rânduiră lucrurile după cum urmează: hatmanul Săvin și Buhuș bătrânul vor începe numaidecât cu ai lor pedestrași învăluirea pe amândouă părțile a orașului de scaun, în care vreme topcii vornicului Lupu își vor rândui pe malul dinspre oraș al apei puștile cele mari, rămânând ca greul oștirii, adică călărimea cea sprintenă, armată cu sulițe și pale, aflată tot sub poruncile lui, iară parte din ea sub poruncile pârcălabului, să steie în loc, așteptând dezlegarea de a păli orașul în frunte, căzând asupra curților domnești. În afară de asta, făcându-și toți socoteala că alaiul osândiților s-o pornit la drum spre rohatca dinspre Podul Roș, unde îndeobște se făceau toate osândele, hotărâră ca Rada cu oamenii ei, la care se alăturau trei sute de săbii pârcălăbești, să deie de îndată navală spre partea asta pentru a-i slobozi pe osândiți și, vârând spaimă în cei cu alaiul, să tragă asupră-și grosul arnăuților și seimenilor domniei, care se vor mișca de îndată într-acolo, fără însă a le ține piept, ci doară să-i hărțuiască până în clipa în care vor fi ei păliți de unde trebuie.

Socoteala era bună, numai că un lucru oarecum neprevăzut veni să o răstoarne în parte. Asta se întâmplă în scurt răstimp după ce Rada și oamenii ei deteră pinteni și porniră în ocoliș asupra rohătcii. Deși căpitanul Bârnea cu cei peste o mie de panțâri ai săi de la poarta orașului dăduseră crezare acelei solii de călăreți ai pârcălabului Manole către măria sa vodă, vestind intrarea cu alai a viteazului slujitor domnesc, ei băgară de seamă că nu atât pentru scuturatul colbului de pe ciubote se pregătea învingătorul de la Peatra, cât pentru cu totul altceva. Îl nedumeri înainte de toate numărul din cale afară de mare al călărașilor de la Roman, când știau ei că-s cam în totul două mii de sulițe, apoi și mai mult îi nedumeri puzderia de pedestrime răsărită ca din pământ o dată cu revărsatul zorilor, cum și faptul că, după cum își puteau da ei seama cătând cu luare-aminte dinspre porțile orașului, dumnealui pârcălabul Manole al Romanului nu era acolo singura căpetenie a oștirii. Băgând ei de seamă toate acestea și tot ridicând din umere, se hotărâră până

la urmă a trimite pârcălabului o solie pentru a-l întreba ce și cum, da’ văzând că întoarcerea acesteia se cam lungește până la Sfântu Așteaptă, iar pe de altă parte că pedestrimea, rupându-se în două, prinde a învălui orașul, nu mai stătură pe gânduri.

— Să arză fitilul, topcii la foc! tună căpitanul Bârnea, trăgând paloșul din teacă.

Așadar, slobozind balimezurile ghiulele și punându-se panțârii curmeziș intrării în cetate, vornicul Lupu și al său soț nu mai avură altceva de făcut decât să încalece și să tragă la rându-le paloșele din teacă. Dând poruncă să detune asupra cetății și apărătorilor ei puștile cele grele, vornicul se întoarse către nesfârșitele rânduri de călărime cu sulițele înălțate, cuvântându-le astfel:

— Moldoveni, ceasul izbăvirii țării de sub jugul veneticilor și tâlharilor, puși în fruntea ei de Poarta Otomană peste vrerea noastră și a întregului norod, o sunat! Moarte veneticilor!

— Moarte-e-e! tună călărimea, plecând sulițele înainte și dând pinteni pe urma vornicului asupra cetății de scaun.

•

Tot cu un ceas înainte de a trosni balimezurile panțârilor căpitanului Bârnea, orașul, nebănuind încă nimica din ce are să se întâmple într-acea miercuri, rânduită de când lumea a fi zi de târg și de prohodire pe ceialantă lume a sufletelor păcătoase ce s-au făcut vinovate fie de furtișag, fie de omucidere, da’ mai cu osebire de neascultare și cârtire a poruncilor domnești, își vedea, ca de obicei, de ale sale, scurgându-se liniștit spre rohatca de la Podul Roș, deolaltă cu alaiul osândiților, mult mai falnic și mai cu dichis de data asta, fiindcă era vorba de spânzurarea a trei oameni dintr-o dată, printre care și vestitul căpitan de lotri Codrean.

Alaiul înainta încet, cu alaiu-bașa în frunte, urmând trâmbițașii agiei, iară după ei o ceată mare de armășei cu bărbi stufoase și priviri aprige. Într-un pătrat veneau osândiții la moarte, urmați de un logofăt care ținea în mână sulul cu hotărârea domnitorului, iară după aceștia preotul temniței cu patrafirul de gât. Pe urmele lui călcau trei călăi în straie roșii, încinși cu frânghii, cu căciuli țurcănești răsfrânte pe o ureche, de fundul cărora atârna câte un moț de arnici roșu. Încheia alaiul o ceată lungă de arnăuți cu sânețele pe umăr.

Ajungând alaiul în dreptul locului de osândă, cei trei călăi în straie roșii îi însfăcară de brațe pe osândiți, repezindu-i în sus, pe podina, și tot în brânci rânduindu-l pe fiecare în dreptul uneia din furci. Surlele și trâmbițele sunară îndelung, urmate de duruitul mărunt al darabanelor.

Se făcu liniște, o liniște adâncă străbătută numai de glasul hodorogit al preotului închisorii, care prinse a înălța către ceruri rugi de iertare a tuturor păcatelor făptuite cu sau fără voia osândiților întru cele lumești. Când preotul conteni, călăii, așezați în spatele celor trei, îi înghiontiră pe podinele de lemn aflate în dreptul lor, iar apoi, urcându-se alăturea, le potriviră pe gât lațurile funiilor.

Surlele și trâmbițele sunară iarăși, duruiră iar darabanele.

Contenind ele, logofătul cu hotărârea domnitorului, urcându-se pe podină și oprindu-se în mijlocul ei desfăcu sulul și începu să citească următoarele:

— Din porunca măriei sale Alexandru Vodă Iliaș, domn al Moldovei prin mila celuia de sus…

Dar în clipa asta trosniră balimezurile panțârilor căpitanului Bârnea. Cuvintele se poticniră în rostogolirea lor:

— … vor fi trași astăzi… în furci…

Iar în cealaltă clipă care urmă numaidecât se auzi tropot înverșunat de copite pe câteva ulițe ce dădeau spre rohatcă, însoțit de cumplite chiote de năvală, care făcură mulțimea să se clatine ca bătută de vânt în toate părțile, iar pe armășei, pe arnăuți și pe ceilanți oșteni ai domniei să pună numaidecât mâna pe arme. Logofătul și călăii se răsuciră îndată într-acolo; ridicară capetele și osândiții. De la înălțimea la care se aflau ei, mai lesne le era să vadă ce se întâmplă dincolo de furnicarul de oameni năpustit în toate părțile și urlând de se ridica părul măciucă în cap. În galop asupra rohătcii, cu sulițele aplecate și palele scăpărând în lumina soarelui, veneau pe ulițe câteva sute de călăreți, parte din ei rotunjindu-se pe de margini spre a cuprinde piața, parte croindu-și drum de-a dreptul prin mulțimea înnebunită și năzuind a ajunge în fața furcilor.

Trosniră sânețele arnăuțești și flintele armășeilor prăvălindu-i din șei pe unii, dar sulițele și palele celorlanți intrară în grosuri, surpând și punând pe fugă. Cătând cu luare-aminte la acel iureș ce venea de-a dreptul spre furci, Codrean tresări. Cu obrazul

luminat, cu ochii scăpărând de o bucurie fără de margini, întoarse capul peste umăr, strigând:

— Rada! Andrieș!

•

Luând de-a bună liniștitoarea lămurire a căpitanului Lazăr cu privire la tunetele de balimezuri ce-i băgaseră în sperieți, Alexandru Vodă Iliaș cu ai săi boieri și oameni de credință urmă a închina pocale, ducând însă din ce în ce mai greu mâna la gură. Dar iată că în scurtă vreme același căpitan Lazăr năvăli pe ușă dând o cumplită strigare:

— Trădare, măria ta! Trădare!!!

— Cum?! zbucniră toate gurile deolaltă.

— Comisul Manole este un tâlhar, măria ta, că ne-o vândut vrăjmașilor noștri! mai strigă căpitanul. Acuma se află la porțile Ieșilor alături de Vasile Lupu și de ceilanți boieri cu răzmerița; și o prins a împresura orașul din toate părțile.

— Nu-i cu putință asta! răcni vodă, simțind cum îl ia cu frigul pe la spate și cum îi trece, ca luat de vânt, tot aburul beției.

— Ba-i cu putință, că așa este! Parte din călărimea boierilor și a pârcălabului o și dat năvală asupra rohătcii ca să-i sloboadă pe lotri și acuma se taie în săbii cu oamenii noștri, câtă vreme grosul oștimii, în frunte cu Lupul și cu tâlharul de pârcălab, s-o încăierat cu panțârii căpitanului Bârnea și cu arnăuții de sub cetate, care le-o sărit numaidecât într-ajutor.

— Ai dat poruncă de ieșire din odăi seimenilor și joimirilor de la curte?

— Le-am dat, măria ta! Apoi în afară de ei, toată oastea ce o are în Ieși hatmanul Stamate o dat năvală la arme.

— O să-i răzbiți, căpitane Lazăre? întrebă, cutremurat. Alexandru Vodă.

— O să-i răzbim, măria ta, de s-o putea asta!

— Să se poată, căpitane! Sunteți destui ca să-i răzbiți. Iară toată nădejdea în voi ne este și în brațele voastre.

Scăpărând pe ușă călcâiele osteanului, vodă se întoarse spre boierii săi încremeniți de-a-n-picioare, cu mințile mai limpezi acuma ca oricând, zicându-le:

— Mare năpastă s-o abătut asupra capetelor noastre! Nu mai este de stat, boierii mei. Să mergem, țara ne cheamă!

•

Isprăvind învăluirea orașului, pedestrașii hatmanului Săvin și ai lui Buhuș bătrânul înaintau acuma asupră-i pe mai toate hudițele, întețind necontenit strânsoarea. Având strașnică poruncă de a nu pune foc la nicio casă și de a nu ucide oameni nearmați, darabanii mergeau fără grabă, mulțămindu-se să risipească cetele arnăuțești, care de la o vreme prinseră a se arăta tot mai multe, bulucindu-se spre inima orașului. Golindu-se piața de mulțime, călăreții pârcălabului se învălmășiră cu cei peste două sute de arnăuți aflați aici, luându-i în piepturile cailor, înțepându-i cu sulițe, ori hăcuindu-i cu palele, căzând destui și dintre dânșii, fie fulgerați de plumbii sânețelor, fie trași de pe cai și păliți cu iataganele.

În vremea asta pâlcul Radei căta a-i răzbi pe armășeii cei bărboși, care făcuseră zid înaintea podinei, bătându-se ca diavolii. Avându-i într-o lăture, în frunte, pe Dobre și Dudău, Rada se înverșuna a ajunge la podină, împingându-i îndărăt pe bărboși și pricinuindu-le mare pustiire în rânduri.

Pe podină, în afară de osândiții rămași cu lațurile de gât, nu era nimeni, deoarece atât logofătul cel cu hotărârea domnitorului, cât și cei trei călăi, temându-se ca nu care cumva să fie săltați în funii în locul celora pe care se gândeau ei să-i salte, că boclucu’ se arăta mare, șterseseră putina din vreme. Băgând de seamă asta, cum și faptul că ceapcânii de armășei au prins pe alocuri a da înapoi, Dobre și Dudău, înțelegându-se numai dintr-o privire, își săltară pe loc harmăsarii în două picioare asupra vrăjmașilor rămași în fața podinei, iară după ce-i văzură în chip de iepuri pe unii, iară pe alții răcnind de-a-n-șezutelea „Aman!”, se sloboziră din scări pe podină, venind spre osândiți și tăindu-le numaidecât legăturile.

Întinzând lui Codrean paloșul ce-l ținea în mână, Dobre îi spuse:

— Ia-l, căpitane, dimpreună cu locul ce ți se cuvine lângă a ta căpităniță! Încalecă-mi fugarul, că-mi găsesc eu altul numaidecât, cum și arme de trebuință. Am împrăștiet noi destule prin preajmă…

— Mulțămesc, prietini! zâmbi Codrean, primindu-i arma și surpându-se de sus în șaua harmăsarului lui Dobre.

Într-aceeași clipă Rada fu lângă el.

— Codruș!

Căpitanul o privi zâmbind, îi strânse mâna bărbătește. Spuse:

— Ne-ai pus moartea pe fugă ca un codrean adevărat, Radă!

Fata roși, îngână abia auzit:

— Îți mulțămesc pentru aceste vorbe, Codruș. Dar dacă ai ști ce spaime am tras…

— Spaimele sunt și ele ale omului, da-i mare lucru când omul știe să se ridice deasupra lor! zâmbi iar căpitanul. Și acum, Radă, spune-mi cum stau lucrurile cu luarea cetății de scaun!

— Orașul îi împresurat din toate părțile de darabanii hatmanului Săvin și Buhuș bătrânul, în vreme ce Lupu și pârcălabul Manole cu cei peste patru mii de călăreți ai lor vin către curți. Avem poruncă din partea Lupului de a trage asupră-ne grosul arnăuților și seimenilor domniei, hărțuindu-i și nedându-le timp să răsufle până în clipa în care vor fi ei izbiți de călărime și darabani, îl lămuri fata. Ian te uita, se răsuci ea în șa, întăririle arnăuțești o și început să se arate!

— Adună oamenii noștri, Radă, și spune-le să nu se răzlețească niciunul. Ne strângem buluc și ne tragem în chip de pumn îndărăt, pentru ca tot în chip de pumn să-i pălim când ne-o fi la îndemână. Armele de foc să le aibă cu iarba pusă!

Întorcând Codrean capul, un zâmbet de negrăită mulțămire i se așternu pe obraz: Andrieș și Hâncu, Dobre și Dudău, cum și alți vreo sută de călăreți cu chipuri necunoscute se și rânduiseră acolo, așteptându-i nerăbdători poruncile.

•

Trăgându-se mereu din fața arnăuților și seimenilor, ale căror rânduri sporeau necontenit, venind dinspre oraș, Codrean nu înceta a le și împuțina din vreme în vreme, năpustindu-și călăreții asupră-le, apoi dând pinteni îndărăt cu mare grăbire, lăsându-i să-și zică, da’ numai pentru scurt timp, că a lor este izbânda. Deși mulți la număr, oștenii domniei erau toți pedeștri, armați ușor, așa încât paguba ce le-o mai pricinuiau ei călărimii venea dinspre partea sânețelor și a celorlante arme de foc, în iatagane punându-și prea puțină nădejde.

Dar iată că în scurtă vreme, dinspre câmpuri și hudițele învecinate apărură șiraguri de darabani, venind fără grabă, cu flintele în cumpănă și cu palele zornăind la șold. Aici oștenii domniei șovăiră, împleticindu-și pașii și cătând cu mare spaimă unii la alții după care, dumerindu-se că scăpare nu mai poate fi decât în cealantă lume, inimoșii oșteni ai măriei sale se surpară

la pământ, că mai aproape și mai drag le era el, azvârlind armele și răcnind după îndurare și iertarea păcatelor.

Ieșind iarăși cu ai săi în spatele unei pruniște din marginea orașului și zicându-și că de data asta le-o putea da oamenilor și cailor olecuță de răgaz ca să-și mai tragă sufletul, fiindcă băgase de seamă cum și în ce fel stau lucrurile, Codrean dădu poruncă de descălecare.

Rada, Andrieș, cum și ceilalți codreni veniră numaidecât lângă el, ducându-și caii de dârlogi.

Dar se vede că nu le era scris să se hodinească în ziua aceea. Taman când făcură ei roată în iarbă la umbra unui prun, câțiva călărași descălecați mai spre margine, lângă drum, veniră într-o fugă până la ei, răcnind ca la sfârșitul lumii și pământului:

— Codrene, Fanarul a rupt-o la fugă!

— Cum?! se răsuci căpitanul, deolaltă cu cei din jurul său.

— Am văzut toate bărbile, în frunte cu cea a lui vodă, venind într-o întinsoare pe drumeagul cela dintre porumbiști, ce se zărește în dreapta. Ca din pușcă se duceau, având pe de laturi și în urmă vreo sută de flinte arnăuțești.

— Uitatu-v-ați bine? Ei să fie? cercă a se lamuri căpitanul.

— Numaidecât, că-i cunoaștem, Codrene! strigară călărașii.

— Le luăm urma, prietini?

— Le luăm, căpitane, deteră răspuns oamenii, repezindu-se care-ncotro să apuce dârlogii și scara.

În câteva clipe toți erau în șei, iar peste altele câteva întregul pâlc de călărime se așternu în galop întins, răsfirându-se pe acel drumeag șerpuitor dintre porumbiști.

•

Deocamdată, din pricina înălțimii cucuruzelor[18] și a deselor coturi ale drumului, fugarii nu puteau fi văzuți, bănuindu-li-se trecerea numai după colbul ce se așeza lin peste lan, în stânga urmăritorilor. Peste o bucată de vreme însă, desimea lanului începu să se rărească, făcând până la urmă loc pogoanelor de secară și grâu, în parte secerate, în parte așteptând secera. Aici, îndreptându-se și drumul, Codrean, Rada și Andrieș, aflați în fruntea pâlcului, avură prilejul de a se încredința pe deplin de adevărul vorbelor spuse de călărași. Cârmuitorii țării, având strașnică pază în jur, se duceau cu barbele în vânt ca mușcați de streche.

---

[18] Cucureze – porumb, porumbiște.

— Cearcă să-și scape pielea de judecată, litfete! strigă Codrean către ai săi, împintenându-și mai tare fugarul.

— Să vedem numai dacă or putea! răspunse Andrieș lăsându-se în bătaia coamei. Păcat că ni-s caii cam obosiți, căpitane.

— Asta e drept, grăi Codrean, cercând a măsura din ochi distanța până la fugari. Or să ne-o ieie înainte, că au cai buni, abia scoși din grajduri.

— Codruș, strigă Rada, arătând cu mâna spre miriștea din dreapta drumului, ce-ar fi s-o luăm pe de-a dreptul? Tot în drumul ista om ieși, lăsând deoparte cotul ce-l face prin râpa de colo.

— Că bine zici, Radă! se lumină la chip căpitanul, nici nu m-am gândit la asta.

Într-aceeași clipă întregul pâlc se prăpăstui în acele miriști trăgând prin ele urmă de boroană[19] și chitind a ajunge în partea cealantă și a ieși în drum din spatele unui lăstăriș de salcâmi, care-l străjuia de-aproape. Boierii și soții lor, băgând de seamă încă de la ieșirea din porumbiști că sunt urmăriți, își biciuiau avan caii. Întorcând din vreme în vreme capetele pentru a-și cumpăni sorții, da' acuma, văzând vicleșugul urmăritorilor, se înverșunară de-a binelea, repezindu-și nagaicele când într-o parte, când în cealantă a crupei. Și așa, tot scoțând duhul din bietele dobitoace, cei urmăriți prinseră a înțelege ca în scurtă vreme nu le-or mai rămâne pentru dus decât propriile picioare. Înțelegând ei asta și văzând că vrăjmașul o țâșnit de după lăstărișul de salcâmi din dreapta și-i gata-gata a le călca urmele, puseră mâna pe pistoale și prinseră a le slobozi în urmăritori. Câțiva călărași de-ai lui Codrean mușcară țărâna.

— Radă! Andrieș! strigă căpitanul, rămâneți în urmă!

Cei strigați îi răspunseră pe loc, numai nu cu gura. Pistoalele apărute în mâna lor detunară într-un singur glas, prăvălind doi arnăuți din coada pâlcului.

— Radă, n-auzi ce-ți spun?! strigă iar căpitanul. Acum i se păru că Rada a înțeles și că dă ascultare poruncii, deoarece, ferindu-și roibul într-o lăture, prinse a rămâne în urmă văzând cu ochii. Căpitanul răsufla ușurat. „Numai cu diavolul ista mititel n-am cum o scoate la capăt!" stupi el înciudat într-o parte, cătând cu coada ochiului la Andrieș, care părea că nici nu-l bagă în

[19] Boroană – unealtă agricolă în formă de grătar cu colți mari de fier, folosită pentru mărunțirea, afânarea și nivelarea arăturii; grapă.

seamă. „Las’ că-ți arăt eu după asta cum să nu-mi dai tu ascultare, țâncule!” se mai oțărî el, trăgând la rându-i din sileaf pistoalele cele mari luate de la un seimen al domniei, carele în veac nu mai avea trebuință de ele și slobozindu-le după fugari.

Gândindu-se cum și în ce fel ar mai putea scăpa de urgie odoarele ce le avea în pază, mai-marele arnăuților făcu un sămn cu mâna, la care sămn pâlcul arnăuțesc se rupse în două, una din părți ducându-se val-vălătuc înainte, cealantă răsucindu-și caii îndărăt și trăgând oțelele pentru a-i întreba pe urmăritori ce anume poftesc și de ce nu lasă niște oameni pașnici să-și vază de drum și ale lor necazuri. Numai că arnăuții nu mai apucară să pună întrebarea asta, deoarece prea grăbiți și zgârciți la vorbă se arătau a fi urmăritorii. Scăpărând unii palele, alții plecând înainte sulițele, ei trecură în chip de târn, spulberându-i și răsturnându-i pe poftitorii de vorbă, iară pe cei rămași teferi lăsându-i să cugete și să se întrebe la marginea drumului care-i calea cea mai bună de urmat în viață.

După ce întoarseră capetele și se încredințară ce soartă haină poate da peste un om aflat în slujba unei domnii puse pe ducă, și mai cu osebire atunci când se ține scai de ea, întrebarea asta începură să și-o pună și ceilalți arnăuți în frunte cu mai-marele lor. Răspunsul îl găsiră numaidecât pe un drumeguț lăturalnic, ce cotea către o dumbravă de toată frumusețea, bucurându-se foarte de găsirea lui, cum și de faptul că nu mai auzeau din spate nici blestematul tropot de copite, nici țiuitul plumbilor.

— Fanaru-i al nostru, căpitane! chiui Andrieș, întorcând un obraz mai luminos decât soarele din nalturile cerului.

— Al nostru-i, Andrieș! dete răspuns acesta, după care se întoarse în șa făcând semn alor săi să pornească împresurarea pâlcului de bărbi, ce, zorite cum erau, nici nu băgaseră de seamă toată întâmplarea cu arnăuții.

Dumerindu-se curând de schimbarea la față a vajnicilor lor apărători, deoarece mai zâmbăreți arătau ei de la o vreme, boierii prinseră a-și înfrâna zorul din zăbale, gândindu-se că totuna-i de-acum, până când statură de-a bine locului.

Dar în clipa aceea, din spatele pâlcului călăreților lui Codrean se auzi un geamăt surd. Toți întoarseră capetele într-acolo, ferind în lături. Fețele oamenilor se întunecară. Prăbușindu-și fruntea pe gâtul calului și apăsându-și cu palma pieptul, Rada a

alunecat din șa, s-a rostogolit la pământ. Codrean, Andrieș și ceilalți descălecară în grabă, venind lângă ea.

— Radă, ce-i cu tine? întrebă, cu glas sugrumat, căpitanul, îngenunchind lângă fată și încercând să-i desfacă bumbii la piept, dar băgă numaidecât de seamă că mâna i se umpluse de sânge. De asta ai rămas tu în urma, Radă?

Răspunsul nu-i veni. Codrean ridică fruntea, lunecând priviri rătăcite asupra celor din jur. Zărind pâlcul de boieri cu vodă între ei, scrâșni:

— Mi-ați ucis-o, câinilor!

Apoi întorcând capul spre călărimea pârcălăbească, rămasă neclintită în scări, cu obrazurile întunecate, spuse:

— Prietini, vă mulțămesc pentru ajutorul dat și pentru toate câte le-ați făcut alăturea de noi. Mai am o rugăminte: duceți-i pe tâlharii iștia la Ieși și lăsați-i în mâna celora de care voiau ei să scape! Noi vă vom urma în scurtă vreme, că tot într-acolo se arată și drumul nostru…

Dând pinteni, călăreții pârcălăbești, cu boierii între ei, porniră spre cetatea de scaun și rămânând numai codrenii dimpreună cu oamenii de strânsură, căpitanul se întoarse iarăși spre fată. Cu ochii împăienjeniți de lacrimi, cu buzele tremurând, o strigă iar:

— Radă!

De data asta obrazul cuprins de paloarea morții se însufleți. Rada deschise ochii și zâmbi, întorcând capul spre el.

— Mi-ai spus cândva, căpitane, că unui haiduc adevărat nu trebuie să-i fie frică de nimic, nici chiar de moarte, așa este?

— Ți-am spus, Radă, șopti Codruț trecându-i mâna peste frunte și străduindu-se cu greu a-și stăpâni lacrimile.

— Nici mie nu mi-e frică de ea, căpitane, murmură fata, apoi întoarse obrazul spre ceilanți. Stăteau toți cu capetele descoperite, cu privirile în pământ. Nu vă întristați, prieteni, zâmbi ea după o vreme. Cântați-mi mai bine un cântec vesel, haiducesc, că dragi mi-au fost totdeauna…

Oamenii înălțară frunțile. Înălță fruntea și Andrieș. Întâlnind privirea Radei și văzându-i zâmbetul, îi zâmbi la rându-i printre lacrimi.

Cântecul, la început șovăitor, încetul cu încetul prinse aripi, avântându-se în nalturi, peste colinele și câmpiile învăluite într-un amurg roșietic.

„Foaie verde de negară,
Durduliță surioară,
Fug ciocoii de s-omoară!
Când ne prindem împreună
Cântă codrul de răsună.
Dar nu cântă cânt de jele,
Nici de ochii dragei mele,
Nici de lună, nici de stele...”

Soarele roșu se înălța deasupra pământului, vestind o nouă dimineață.

Spre cetatea de scaun a Moldovei, învăluită încă într-o negură ușoară, se îndrepta un pâlc de călăreți.